

1^e Rapport

MV en ambt

Pijnpunten rond vrouw en ambt



Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Meppel 2017

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Datum
8 juli 2016

Onderwerp
Aanbiedingsbrief bij het rapport 'Pijnpunten rond vrouw en ambt'

Geachte leden van de Generale Synode, geachte kerkenraden,

Bij dezen bieden wij u het eerste rapport van het door de synode van Ede ingestelde deputaatschap 'M/V en ambt' ter kennisneming en ter overweging aan. Wij hopen dat dit rapport zal helpen om te komen tot verdere bezinning op de plaats van vrouwen in kerk en ambt.

Dit rapport is nog niet het door u gevraagde studierapport rond Vrouw en Ambt en in dit rapport bieden wij nog geen advies of richting. Eerst vragen we u stil te staan bij de pijnpunten die we hebben gesignaleerd als het gaat om de vraag welke plaats vrouwen in kerk en ambt mogen innemen.

Een oefening in het willen erkennen van elkaars pijnpunten is naar onze mening een noodzakelijke voorwaarde om te komen tot besluitvorming waarbij we in gezamenlijkheid een koers vaststellen. Dit rapport geeft zicht op de pijnpunten en vraagt ieder om zich hiermee te confronteren. In het najaar zullen we u een studierapport aanbieden met daarin een richtinggevend advies aan de synode.

Wij vertrouwen erop met dit rapport uw vergadering en de gemeenten gediend te hebben. Mochten er vanuit de gemeenten vragen komen naar aanleiding van dit rapport, dan voelen wij ons vrij om samen met deputaatschap M/V in de kerk met de gemeenten in gesprek te gaan. Ook zullen wij de gemeenten dienen met een korte handreiking voor de bespreking van dit rapport.

Met vriendelijke groet,

J.P de Vries
Secretaris deputaatschap M/V en ambt

1	Opdracht en taakopvatting	4
2	Introductie	5
3	Pijnpunten rond MV en ambt	6
4	Pijnpunt 1: Lastige schrifplaatsen	7
5	Pijnpunt 2: Uitsluiting van vrouwen	8
6	Omgaan met pijn	9
7	Vooruitblik	10

Bijlagen

1	Vervolgopdracht GS Ede 2014	12
2	Deputaatschap MV en ambt (GS Meppel) taakopvatting	14

1. Opdracht en taakopvatting

Op de Synode van Ede diende een rapport van deputaten M/V in de kerk met als conclusie dat het past binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld wanneer naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen.¹ De Synode zag geen ruimte om in te stemmen met de onderbouwing van die conclusie.² Daarom werden twee nieuwe deputaatschappen benoemd met een vervolgoopdracht: *M/V in de kerk* en *M/V en ambt* (zie Bijlage 1 voor de tekst van het besluit).³ Het deputaatschap *M/V in de kerk* heeft als opdracht meegekregen om op basis van onderzoek naar de praktijk van het werk in de kerk in gesprek te blijven over de rol van vrouwen in de kerk. Het deputaatschap *M/V en ambt* heeft als opdracht meegekregen om te onderzoeken hoe de ambtelijke structuur zo kan worden ingericht dat de gaven van vrouwen daarbinnen kunnen worden ingezet voor Gods Koninkrijk, op basis van bijbelse gronden en daarbij zowel de praktijk, de mening van zusterkerken als de kerkordelijke consequenties in beeld te brengen. Beide deputaatschappen werken samen, waarbij *M/V en ambt* vooral de rol heeft van studiedeputaatschap.

De formulering van de oorspronkelijke opdracht door de synode riep bij ons de vraag op of we de nodige ruimte zouden hebben voor ons werk. Op basis van de opdracht heeft *M/V en ambt* daarom een taakopvatting geschreven, die aan de basis ligt van ons werk als deputaatschap. De synode is daarmee akkoord gegaan. Centraal in onze taakopvatting staat de doordenking van de ambtsleer met het oog op de rol van de vrouw in de kerk in onze tijd en cultuur. Daarbij betrekken deputaten de Bijbel, de kerkgeschiedenis en de praktijk in onze kerken en zusterkerken. Ook kijkt het deputaatschap in welke mate de kerkorde en de liturgische formulieren aansluiten bij de uitkomsten van het onderzoek (zie Bijlage 2 voor de volledige tekst van de taakopvatting).

Hierbij brengen wij ons eerste rapport uit, een rapport dat nog geen advies bevat maar de lezer vraagt stil te staan bij de pijnpunten die we hebben gesignaleerd als het gaat om de vraag welke plaats vrouwen in kerk en ambt mogen innemen. Hoewel het uiteraard gericht is aan de synode, willen we het met nadruk ook adresseren aan de kerken en kerkleden die de besluitvorming aangaat. Het is namelijk onze bedoeling en hartelijke wens dat we de weg naar een beslissing bewandelen door als kerken, maar ook binnen de gemeente elkaar vast te houden en mee te nemen in gezamenlijke dienstbaarheid aan het komende rijk van Christus. Dat kan alleen als de synodeleden, kerkenraden en kerkleden bereid zijn zich te confronteren aan de pijnpunten die ervaren worden, ook bij diegenen die wellicht een ander standpunt hebben dan zijzelf. Dit rapport is bedoeld om zicht te geven op de pijnpunten en bevat een gerichte oefening om te toetsen of deze pijn herkend wordt in de gemeenten en ook om vervolgens op een bewuste manier met de ervaren pijn om te gaan. Deze oefening is naar onze overtuiging een voorwaarde om te komen tot gezamenlijke besluitvorming. Ten behoeve van die besluitvorming brengen we eind 2016 een tweede rapport uit, met daarin een richtinggevend advies aan de synode. Wie knopen wil doorhakken in een dossier dat al zo lang loopt, zal misschien teleurgesteld zijn. Die lezer vragen we enig geduld te oefenen tot ons vervolgrapport komt en intussen op basis van deze handreiking energie te steken in de noodzakelijke voorwaarden om straks samen tot echte besluiten te komen. Dit eerste rapport bestaat uit een introductie, de pijnpunten, een denkrichting per pijnpunt en aanwijzing hoe om te gaan met de pijn.

¹ *Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie*. <http://www.gkv.nl/organisatie/generale-synode/beleidsrapporten-gs-2014/>

² *Acta Generale Synode 2014-2015* p. 40.

³ <http://www.gkv.nl/organisatie/deputaatschappen/mv-en-ambt/>

Er wordt al heel lang gediscussieerd over de vraag welke plaats vrouwen in kerk en ambt mogen innemen. De standpunten zijn dan ook al vaak en uitvoerig in kaart gebracht.⁴ Dat brengt met zich mee, dat vrijwel iedereen haar of zijn eigen positie in dat geheel heeft ingenomen. De ene keer zal dat meer intuïtief gebeurd zijn, de andere keer door het wegen van de argumenten. Maar het lijkt haast uitgesloten dat nog nieuwe inzichten kunnen worden verkregen en overgenomen. Daardoor is er weinig beweging mogelijk in de fronten. En iedereen weet dat zo'n situatie gemakkelijk tot een loopgravenoorlog leidt. Niet voor niets gebruiken we even die oorlogstaal om het probleem aan te duiden. Toen we ons als deputaten verdiepten in de materie viel ons op, dat dit debat gemakkelijk tot geharnaste confrontatie leidt. De discussie over *M/V en ambt* kan dan splijtend werken in de kerk. Als er geen nieuwe gegevens of argumenten op tafel komen ontstaat een patstelling. Dat werd duidelijk toen de vorige synode geen ruimte vond voor een beslissing in deze langsepende zaak. Intussen lijkt de praktijk van het kerkelijk leven alle ruimte te laten voor de inzet van vrouwen in taken en rollen, soms los van een Bijbelse bezinning hierover. Uit de onderzoeken van het deputaatschap *M/V in de kerk* blijkt eens te meer dat dit beeld inderdaad juist is.⁵

Wij realiseren ons goed dat het opnieuw uitbrengen van een adviserend rapport ertoe kan leiden dat de huidige patstelling nog eens versterkt wordt. Naar onze overtuiging is daar niemand mee gediend. Wanneer we opnieuw een standpunt zouden innemen *zonder meer* heeft dat als risico dat kerken en kerkleden vanuit eigen positionering reageren. Dat betekent waarschijnlijk herneming van de strijd. Wat we nu vooral nodig hebben is niet *tegenover elkaar staan*, maar *elkaars lasten dragen* (Galaten 6:2). Het gaat hier om een probleem waar we als kerken gezamenlijk aan moeten (willen) dragen. Een loopgravenoorlog kan ophouden als je de moed hebt je te verdiepen in de pijn die in de andere loopgraaf geleden wordt. Dat is dan ook de beweging die we ons voorstellen als tussenstap.

Wij willen met deze tussenstap bereiken dat er in de kerken een christelijk gesprek op gang komt waarin de deelnemers er primair op gericht zijn te verkennen waar precies het pijnpunt zit van het door hen bestreden standpunt. Ben je als voorstander van de openstelling van ambten voor vrouwen bereid om echt te luisteren naar de zorg van tegenstanders over het schriftgetrouw lezen van de Bijbel als het gaat om de zwijgtekken? En omgekeerd: ben je als verdediger van de huidige situatie waarin de ambten uitsluitend openstaan voor mannen, bereid om daadwerkelijk mee te denken met wie die situatie bekritiseert omdat hij of zij ruimte wil bieden aan vrouwen om hun door God gegeven gaven in te zetten in de gemeente?

Pas wanneer we werkelijk de onderlinge verschillen gezamenlijk onder ogen willen zien zullen we rijp zijn voor de vervolgstap van besluitvorming. We suggereren niet dat hiermee een consensus voor het grijpen ligt, maar wel dat we een geestelijke uitweg uit de impasse zullen vinden als we metterdaad elkaars lasten dragen, ook op dit punt. Daarbij stellen we vast dat aan beide zijden van het debat het gezag van de Schrift in geding is. Soms wordt dit element vooral ingebracht door hen die (met name op basis van de zogeheten zwijgtekken)

⁴ We beperken ons uit de grote stroom literatuur tot drie overzichtswerken:

K.K. Lim, *Het spoor van de vrouw in het ambt*. Kampen 2001 (= Kerkhistorisch proefschrift TU Apeldoorn).

John Piper and Wayne Grudem, *Recovering Biblical Manhood & Womanhood. A Response to Evangelical Feminism*. Wheaton 1991 (bundel exegetische en multidisciplinaire studies van een brede groep wetenschappers die toelating van vrouwen in het ambt afwijst).

George en Dora Winston, *Vrouwen in de gemeente van Christus*. Apeldoorn 1997. (Brede Bijbelstudie die inschakeling van vrouwen in het ambt bepleit.)

⁵ <http://mv.gkv.nl/publicaties-en-onderzoeken/>

stelling nemen tegen de vrouw in het ambt. Daar gaat licht de suggestie van uit dat het schriftgezag bij voorbaat ontkend wordt door voorstanders van de vrouw in het ambt. En dat is een misverstand dat er gemakkelijk toe leidt dat het gesprek tot stilstand komt.

In dit eerste rapport bieden we als werkmateriaal voor dat gesprek: een verkenning van de pijnpunten zoals we die zelf in onze besprekingen hebben ervaren en uitgewisseld. Het is onze hoop en bede dat op deze manier een geestelijke weg gebaad wordt voor besluitvorming.

3. Pijnpunten rond M/V en ambt

Als we de discussie overzien signaleren we twee grote pijnpunten in de gedachtewisseling:

1. *Maken we nog ernst met Bijbelgegevens die haaks op ons leven staan?*

Het standpunt dat vrouwen in het ambt mogen dienen is binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) vanaf de zestiger jaren steevast in verband gebracht met aantasting van het Schriftgezag. Dat werd mede in de hand gewerkt door afgetekend verzet tegen ontwikkelingen in met name de (zgn. synodale) Gereformeerde Kerken waar deze twee trends hand in hand gingen. Daarom is dit vanouds een zeer gevoelig pijnpunt.

De plaats van de vrouw in cultuur en samenleving is sindsdien sterk veranderd. Het is vrijwel algemeen aanvaard dat vrouwen volop meedoen in de maatschappij, ook onder christenen. Onze huidige cultuur gaat uit van de fundamentele gelijkheid van man en vrouw. Vanuit dat levensgevoel is het moeilijk uit te leggen waarom vrouwen een andere plaats zouden moeten hebben dan mannen. Toch zijn er wel duidelijke Schriftplaatsen waarin terughoudend, zo niet verbiedend gesproken wordt over het optreden van vrouwen in de gemeente. Tegenstanders van de vrouw in het ambt ervaren hier een wezenlijk pijnpunt: 'Waar blijft het gezag van de Schrift?' 'Als onze maatstaf is of we een standpunt nog kunnen uitleggen, hoe veilig is de Bijbel dan nog in de kerk?' 'Zijn we nog wel genoeg geoefend in gehoorzaamheid aan de Heer van de kerk?'

2. *Mogen vrouwen nog steeds geen roeping tot medewerkster in het Koninkrijk beluisteren in hun door God geschonken gaven?*

Aan de andere kant van het spectrum is ook een wezenlijk pijnpunt te signaleren. Er zijn veel plaatsen uit de Schrift te noemen die brede inzet van de gaven van vrouwen veronderstellen of daar zelfs toe oproepen (Handelingen 18: 26; Romeinen 16: 1, 2; 1 Timoteüs 5: 9, 10). In de Bijbel is ook veel aandacht voor vrouwen die taken vervullen, b.v. als profetes of diacones. Paulus noemt hen zelfs zijn medewerkers in het Koninkrijk. In de kerk wordt vandaag algemeen erkend dat de Geest ook aan vrouwen gaven geeft, tot opbouw van de gemeente.

Er is grote behoefte aan de inzet van deze gaven en in de praktijk wordt daar ook ruimschoots een beroep op gedaan, ook voor taken die dicht tegen het ambtelijke werkveld aanliggen of daar zelfs (deels) mee samenvallen. Het is dan vervreemdend als intussen de ambten formeel gesloten blijven voor vrouwen. Het beroep op de Schrift op dit punt kan zelfs als hypocriet ervaren worden, zeker omdat andere Bijbelwoorden rond de verhouding van man en vrouw vaak niet meer letterlijk voor vandaag worden gehanteerd (zie. b.v. 1 Petrus 3: 1-6). Voorstanders van de vrouw in het ambt ervaren hier een wezenlijk pijnpunt: 'De Geest geeft gaven aan de gemeente, die erkend worden, maar het mag officieel geen naam hebben.' 'Kan uitsluiting van vrouwen in de kerk Gods bedoeling zijn?' 'Vrouwen voeren leidinggevende en onderwijzende taken uit in de kerk, maar vragen zich tegelijkertijd soms af of dat wel mag.'

Samenvattend zouden beide pijnpunten kunnen worden geformuleerd in een schrijnend dilemma waar vrouwen in de kerk zich voor geplaatst kunnen voelen: zondig ik als ik hoor geef aan wat ik als mijn roeping ervaar of zondig ik als ik geen hoor geef aan wat ik als mijn roeping ervaar? Hieronder bieden we een handreiking om in het onderling gesprek

4. Pijnpunt 1: Lastige schriftplaatsen

In de discussie rond M/V en ambt hebben twee belangrijke bijbelgedeelten uit het Nieuwe Testament (te weten 1 Korintiërs 14:34-36 en 1 Timoteüs 2:11-15) steeds een belangrijke rol gespeeld, omdat de kerk ze echt als contra-stem hoorde, die zich verzet tegen de inschakeling van vrouwen in het ambt. In zekere zin zijn deze schriftplaatsen soms zelfs de lakmoesproef gaan vormen voor de Schriftgetrouwheid van een kerkgemeenschap. De theologische context waarbinnen de discussies over dit punt gevoerd zijn, verschilt uiteraard. Maar tegelijkertijd wordt dit sjibbolet wel wereldwijd gevoeld en herkend. In alle meningsvorming rond M/V en ambt is dit het meest schrijnende (en voor velen als onoverkomelijk ervaren) pijnpunt. De pijn concentreert zich op de fundamentele vraag of het gezag van de schrift metterdaad erkenning vindt. Hierbij bieden we enkele overwegingen rond beide schriftplaatsen om de helpende hand te bieden aan hen die metterdaad de last van dit pijnpunt willen helpen dragen:

1 Korintiërs 14:34-36 geeft een uitdrukkelijk zwijggebod dat overigens beperkt wordt tot de samenkomsten. Ook al volgt dit zwijggebod op vers 26 waar staat dat iedereen iets bijdraagt aan de samenkomsten, toch maakt dit voorschrift het optreden van vrouwen in ambtelijke taken binnen de liturgie op zijn minst ongemakkelijk en sluit het in feite uit. Hoewel het Nieuwe Testament nergens noemt dat voorgangers en/of andere actoren in de liturgie daartoe de bevoegdheid ontvangen door bevestiging in het *ambt van oudste*, is in de gereformeerde traditie altijd wel van die vooronderstelling uitgegaan. Dat is met name in de hand gewerkt doordat het predikambt geordend is binnen het ambt van oudste of opziener. Dat heeft uiteraard de lezing van schriftplaatsen als deze beslissend beïnvloed.

Tegelijkertijd laten schriftplaatsen als 1 Korintiërs 11:5 en Handelingen 2:17,18; 21:9 zien dat ook vrouwen binnen de christelijke gemeente kunnen optreden. De belangstelling voor dit soort schriftplaatsen krijgt in de discussie pas echt ruimte sinds de wending naar liturgische participatie van gemeenteleden gemaakt wordt. Intussen wordt er zo een paradox zichtbaar in het gebruik van 1 Korintiërs 14. Het hoofdstuk gaat namelijk in zijn liturgische strekking principieel uit van een niet bij voorbaat ambtelijk gestructureerde bijeenkomst (vers 26). Tegelijkertijd speelt het een hoofdrol in het afwijzen van de vrouw in het ambt van oudste.

1 Timoteüs 2:11-15 verbiedt vrouwen om zelf te onderwijzen en lijkt hun een positie te wijzen die hen onderschikt aan mannen. Het verbod krijgt een tamelijk on-
onderhandelbaar karakter vanwege de generaliserende typering: *geen gezag over mannen*. Dat lijkt principieel onverenigbaar met de positie en het gezag van de opziener in het Nieuwe Testament. Dat wordt nog eens onderstreept door de argumentatie vanuit de schepping en de zondeval. Dat is een dubbel motief dat ook daarom al zo krachtig lijkt doordat het buiten alle culturele context om geworteld is in Gods (scheppings)werk en (zijn straf op) onze overtreding.

Overigens lijkt dit laatste element op gespannen voet te staan met enkele andere passages uit de brieven van Paulus. Hij stelt in Romeinen 5:12-14 en 1 Korintiërs 15:21-22 juist de man verantwoordelijk voor de zonde die in de wereld gekomen is. Hij had er uit kunnen afleiden, dat de man zijn recht op het hoofd-zijn verspeeld had, maar die conclusie trekt de apostel niet.

Samenvattend: in beide schriftplaatsen kan een contrastem beluisterd worden die een openstelling van het ambt van oudste of opziener voor vrouwen niet toelaat. Die conclusie

kan overigens vanuit de schrift nog meer gewicht krijgen. Een valkuil voor de discussie rond M/V en ambt is namelijk dat de twee hier genoemde teksten min of meer op zichzelf gehanteerd worden. Dan krijgen ze in het debat een geïsoleerde plek en worden ze gemakkelijk ervaren als de laatste twee hordes die nog genomen moeten worden. Maar bij nauwkeuriger lezen blijkt dat beide schriftplaatsen passen bij een trend in het Nieuwe Testament die de man binnen de relatie van man en vrouw tekent als degene die voorop gaat (zie b.v. 1 Korintiërs 11: 3, 1 Petrus 3: 5-6). Er is dus reden genoeg om ernst te maken met de vraag hoe we de verschillen tussen man en vrouw voor Gods aangezicht zichtbaar maken in de kerk.

5. Pijnpunt 2: Uitsluiting van vrouwen

Zou de pijn weggenomen worden door de huidige situatie te handhaven waarbij vrouwen uitgesloten zijn van het ambt van oudste? Dat zal zeker niet het geval zijn. Integendeel, er ontstaat nieuwe pijn doordat het Nieuwe Testament een tendens zichtbaar maakt die wederkerigheid tussen vrouwen en mannen binnen de gemeente herstelt. Als vrouwen uitgesloten blijven van het ambt wordt die tendens op zijn minst doorkruist. Dat schrijnt des te meer omdat in de bredere samenleving een algemene erkenning leeft dat we behoefte hebben aan de inzet van vrouwen met hun gaven. Gelukkig wint die erkenning ook binnen de kerkgemeenschap veld. Maar daardoor wordt het des te pijnlijker, wanneer vrouwen die laatste stap naar het ambt van oudste ontzegd wordt. Dit wordt extra lastig te verdragen, wanneer de kerk deze pijn voor lief neemt met een (voor wie in de huidige cultuur leeft) onbegrijpelijk beroep op de Schrift. Immers zulk Schriftberoep is in kwesties als rond het eten van vlees met bloed (Handelingen 15) of de hoofdbedekking van vrouwen (1 Korintiërs 11) zonder problemen losgelaten. Ook lijkt het beroep op bepaalde Schriftplaatsen selectief: als we bijvoorbeeld 1 Timoteüs 2 gebruiken om de vrouw uit het ambt te weren, waarom handhaven we dan niet de oproep aan mannen om te bidden met opgeheven handen en verbieden we vrouwen het dragen van sieraden niet in de samenkomsten? Hierbij bieden we enkele overwegingen uit de Schrift om de helpende hand te bieden aan hen die metterdaad de last van dit pijnpunt willen helpen dragen:

In de actuele situatie van het gemeentelven valt de grote participatie van vrouwen op (we verwijzen op dit punt naar de brede documentatie die geboden is door het deputaten *M/V en Kerk*).⁶ Ook in de Schrift is een brede participatie van vrouwen zichtbaar, overigens tegen de tijdgeest in. Deze lijn kan worden geduid als de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen voor God. De vrouw is samen met de man geschapen in het beeld van God (Genesis 1:27). Zoals de drie-enige God, Vader, Zoon en Geest, in liefdevolle wederkerigheid en eenheid samenwerken, zo zijn man en vrouw het beeld, een afspiegeling van God, als zij samen in liefde en eendracht dienen in het Koninkrijk. Vrouwen zijn volwaardige leden van de gemeente (1 Korintiërs 12:13). Zij delen in de gaven van de Geest, die beiden doet profeteren (Handelingen 2:17v). Zij mogen in de gemeente bidden en profeteren mits op gepaste manier (1 Korintiërs 11:2-16).

Naast de trend van de genoemde teksten is misschien nog wel belangrijker het beeld dat uit de apostolische brieven oprijst over de structuur van de gemeente als lichaam van Christus. In de kern wordt de gemeente in Christus daar getekend als de vertegenwoordigster van de stad van God zoals Hij die straks op de jongste dag zal opleveren (Openbaring 21:9). Haar leven wordt daarom bepaald door de wet van Christus' Geest (Romeinen 8:1-11; Galaten 5:13-26). Dat impliceert een ethiek van

⁶ Zie het rapport kwantitatief onderzoek *Taakverdeling M/V in de kerk*
<http://mv.gkv.nl/kwantitatief-onderzoek/>

princiële gelijkheid: allen zijn daar burgers (van Israël, Gods koninkrijk van priesters) die toegang hebben tot God (Efeziërs 2:11-22). De eerste gemeente heeft daarom in haar bestaan in Christus een scherp onderscheid ervaren met de sociaal-maatschappelijke situatie. Waar de Hellenistische cultuur veel hiërarchie en verschil in sociale status kende (man – vrouw, heer – slaaf, jood – Griek), werden die tegenstellingen binnen de gemeente verzoend (zie met nadruk Galaten 3:28). Wie er op let, ziet vervolgens hoe in de apostolische brieven de kracht daarvan doorvertaald wordt naar het meedoen van *alle* leden (bijvoorbeeld Romeinen 12:3-5, Efeziërs 4:16, Kolossenzen 3:16).

Een bijzonderheid in dit geheel is wel dat de binnen de gemeente verzoende herschikking van verhoudingen doorberekend wordt naar het sociale leven (zie de huistafels in de apostolische brieven). Binnen de klassieke leefwereld, waar de pater familias of de traditie de onderlinge omgang(svormen) bepaalde, was dat een opvallende ontwikkeling. Vanuit de christelijke gemeente vernieuwde het huiselijk leven zich als handelingsvorm in *gezamenlijke* onderwerping aan de Heer. Als *huisgenoten van God* kunnen christenen elkaar niet anders zien dan als medeburgers. NB: daar waar de beweging *terug* gemaakt wordt naar statusonderscheid binnen de gemeente volgt een scherpe terechtwijzing (1 Korintiërs 11:17-22, Galaten 2:11-14).

Samenvattend: een kerkelijke praktijk waarin vrouwen over de hele linie deelnemen aan het gemeentelven door hun gaven daar in te zetten, vertoont in dat opzicht de Bijbelse trekken van de in Christus vernieuwde samenleving van het Koninkrijk.

6. Omgaan met de pijn

Wie zich verdiept in de pijnpunten kan er niet omheen hoe ver ze uit elkaar liggen. Ongetwijfeld ligt daar een reden dat de discussie vaak niet verder kwam. De vraag is namelijk of beide pijnpunten werkelijk met elkaar te verzoenen zijn. Als we het gezag van de Schrift willen honoreren waar de verhouding van man en vrouw ter sprake komt, roept dat de vraag op of we al niet veel eerder radicale conclusies hadden moeten trekken. De genoemde passages reiken immers verder dan de inschakeling van vrouwen in de ambten. Hadden we misschien al eerder tegen vrouwen in de kerk moeten zeggen dat zij dienen te zwijgen in de samenkomst? Hebben we tot nu toe werkelijk gehonoreerd dat vrouwen geen gezag mogen oefenen in de gemeente, bijvoorbeeld in het catechetisch onderwijs? Tegelijkertijd komen dan andere vragen op. Zou het Bijbels geweest zijn om in de kerk te blijven bij de achterstelling van de vrouw, terwijl die in onze cultuur (voor een belangrijk deel) achter de rug is? Voelt het niet hypocriet om enerzijds vrouwen volop te laten participeren in het gemeentelven, tot en met liturgische functies en kerkenraadswerk aan toe, en tegelijkertijd anderzijds vol te houden dat op basis van twee zwijgteksten het ambt voor hen gesloten blijft?

Hoe dan ook lijkt het er op dat geen van de genoemde pijnpunten gemakkelijk weg te nemen is. Daaruit blijkt dat (al of niet onderhuids) een behoorlijke spanning aanwezig is in de kerkelijke praktijk op dit punt en de manier waarop we het kerkelijk gesprek daarover voeren.⁷ Met het deputaatschap *M/V in de kerk* lijkt het ons belangrijk die spanning dan ook voluit te benoemen.

Des te urgenter wordt in onze ogen de noodzaak om echt elkaars pijn te willen dragen. In de huidige situatie zal geen pijn meer ontkend of weggemasseerd kunnen worden, de kerken

⁷ Zie het rapport oriënterend kwalitatief vooronderzoek *Taakverdeling M/V in de kerk* <http://mv.gkv.nl/kwalitatief-onderzoek/>

vragen om een keuze, ook al zal die keuze pijn gaan doen. De weg naar besluitvorming op dit dossier vraagt om geestelijke oefening in het omgaan met elkaars pijn. Het deputaatschap *M/V in de kerk* is al met een heel aantal gemeenten over dit thema in gesprek gegaan. Maar ook wie niet bij een dergelijke avond aanwezig is geweest, zou zich in de pijnpunten moeten verdiepen. Hieronder beschrijven we een mogelijke gespreksvorm om je hierin te oefenen.

Een concreet probleem bij het aangaan van een gesprek zoals in dit rapport wordt bepleit, is vaak dat de verschillende partijen het moeilijk vinden om echt naar de ander te luisteren, omdat ze al denken te weten wat het standpunt van de ander is. Een waardevolle werkvorm om dit te ondervangen, en bovendien een heilzame oefening in liefde, is de volgende:

a. Twee vertegenwoordigers van tegenovergestelde meningen (bijvoorbeeld voor- en tegenstanders van de vrouw in het ambt) gaan met elkaar in gesprek als volgt.

b. A (voorstander) brengt met argumenten onder woorden wat de visie van B (tegenstander) is.

c. B geeft vervolgens aan op welk punt zijn standpunt nog niet goed is weergegeven.

d. Zodra B erkent dat diens standpunt zuiver is verwoord is de beurt aan B om het standpunt van A op dezelfde manier weer te geven.

Het effect van deze oefening is doorgaans dat de gesprekspartners zich voluit inspinnen om zich in te leven in de gedachtewereld van de ander. Dat is naar onze overtuiging de oefening in liefde die nodig is om samen verder te komen. Met het oog daarop bieden we u deze eerste rapportage aan. Moge de Heer van de kerk ons zegenen om in Zijn kracht elkaar te vinden en samen de weg van Zijn wil te zoeken.

7. Vooruitblik

Zoals al opgemerkt, zien we dit eerste rapport als een noodzakelijke aanzet om gezamenlijk verder te komen in deze lastige discussie. Onderlinge ontmoeting en aanvaarding is voor een echt geestelijk proces absolute voorwaarde. Dat hebben we ook in onze werkzaamheden als deputaten ervaren. Om dat proces alle ruimte te bieden hebben we in dit eerste deel van ons rapport nog geen richting gewezen voor de besluitvorming door de synode. Inmiddels is er op basis van ons werk tot nu toe veel materiaal beschikbaar voor het formuleren van een advies aan de synode.

Deputaten hebben op verschillende manieren onderzocht hoe de bijbel spreekt over mannen en vrouwen, zowel door middel van nauwkeurige exegese als door het trekken van grote lijnen door de bijbel heen. Ook is beschreven wat de bijbel zegt over de leiding van de gemeente. Daarnaast is onderzoek verricht naar de historische keuzes die zijn gemaakt in het ontwikkelen en inzetten van de ambten door de eeuwen heen. Ook het onderzoek van *M/V in de kerk*, waaraan we als deputaten hebben meegewerkt, is een belangrijke bouwsteen voor het advies. Daarnaast hebben we door middel van een vragenlijst de binnenlandse en buitenlandse zusterkerken gevraagd om in beeld te brengen hoe in hun gemeenten mannen en vrouwen werkzaam zijn in de kerk en wat hun mening is over M/V en ambt. Op basis van deze bouwstenen willen we een aantal mogelijke opties formuleren, en willen we inschatten wat de impact van die opties zou zijn op de kerkorde.

We hopen dit najaar ons tweede rapport aan te bieden. In dat rapport willen we als deputaten advies geven over de mogelijkheden die er zijn rond de inzet van gaven van vrouwen in onze gemeenten. Dan mag u ook van ons verwachten dat we duidelijk schetsen welke stappen naar onze overtuiging in dit proces gezet moeten worden.

Moge de Geest van Christus ons allen leiden en laten zien waarop het aankomt om in deze vragen gehoor te geven aan het Woord van God.

11

Deputaten *M/V en ambt*

mr. dr. A. Haan-Kamminga, *voorzitter*

dr. J.P. de Vries, *secretaris*

prof. dr. E.A. de Boer

E.J. de Jong-Wilts MA

H.S. Nederveen-Van Veelen BTh

prof. dr. C.J. de Ruijter

dr. W.F. Wisselink

De opdracht van de Generale Synode Ede 2014-2015 aan deputaten *M/V in de kerk* en *M/V en ambt* luidt:

Besluit 2:

- a. niet in te stemmen met de onderbouwing van de conclusie van de deputaten *M/V in de kerk* dat het past binnen de bandbreedte van wat als Schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld wanneer naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen.
- b. de visie dat behalve mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen moet vrij bespreekbaar zijn zolang er vanuit de Schrift geargumenteed wordt.

Grond:

het doorlopend spreken van de Schrift laat twee lijnen zien. De ene lijn is die van gelijkwaardigheid tussen man en vrouw – de andere die van het verschil in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven; deze beide lijnen dienen verdisconteerd te worden.

Besluit 3:

- a. een nieuw deputaatschap *M/V en ambt* te benoemen dat in kaart moet brengen:
 1. hoe de ambtelijke structuur zo kan worden ingevuld dat vrouwen zich daarbinnen kunnen inzetten voor Gods koninkrijk; dit met inachtneming van de onder besluit 2 genoemde grond;
 2. wat de consequenties van een dergelijke structuur zijn met betrekking tot de in gebruik zijnde formulieren en de kerkorde;
 3. hoe binnen de zusterkerken wordt gedacht over de invulling van de ambten van predikant, ouderling en diaken; dit met het oog op het onderhouden van de katholiciteit van de kerk.
- b. de binnen- en buitenlandse zusterkerken op de hoogte te stellen van dit besluit 3 en hen te verzoeken om advies.

Gronden:

1. een voortgaande bezinning op de vragen rond mannen en vrouwen in de ambten van predikant, ouderling en diaken is gediend met een kritische bestudering van de huidige ambtsstructuur binnen de Gereformeerde Kerken in het licht van het totale onderwijs van de Schrift;
2. de uit de tijd van de Reformatie afkomstige ambtelijke structuur van predikanten, ouderlingen en diakenen is niet rechtstreeks aan de Schrift ontleend en mag daarom naar gelang van de omstandigheden worden gewijzigd en/of aangevuld;
3. niet alle werkzaamheden van de huidige ambtsdragers hebben direct te maken met het dragen van de verantwoordelijkheid voor de geestelijke leiding aan de gemeente; het is zinvol te onderzoeken welke taken door zowel mannen als vrouwen kunnen worden vervuld.;
4. een andere invulling en indeling van de ambten van predikant, ouderling en diaken kan consequenties hebben voor de inhoud van de in gebruik zijnde formulieren en ook voor de regelingen van de kerkorde.
5. overeenkomstig de regels voor de zusterkerkrelaties (GS Ommen 1993) behoren de zusterkerken op de hoogte te worden gesteld van de voorgenomen studie en de resultaten daarvan.

Toelichting

GS Ommen 1993 Acta art. 68 besluit 1 beschrijft de regels voor de zusterkerkrelaties.

Regel 6 luidt als volgt:

In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op het voornemen hiertoe bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zoveel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.

Besluit 4:

- a. een nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen, dat tot taak heeft:
 - te werken aan de integratie van het bijbels onderwijs, de confessionele normen en de praktijk in de Gereformeerde Kerken met betrekking tot de rollen en functies van vrouwen en mannen in hun onderlinge samenhang, door
 1. actief te beschrijven hoe en op grond waarvan in Gereformeerde Kerken in verschillende situaties mannen en vrouwen hun gaven inzetten in de gemeente;
 2. daarbij ontwikkelingen, sterke punten, 'best practices', maar ook knelpunten en discussiepunten te signaleren, van een eerste afweging te voorzien en die te communiceren met de kerken;
 3. over waarnemingen en afwegingen in gesprek te gaan en te blijven met m.n. de medewerkers aan de Theologische Universiteit en aan het Praktijkcentrum;
 4. het gesprek over de roeping en het recht van vrouwen ook hun gaven in te zetten in de kerken te stimuleren en te ondersteunen met het oog op een praktijk die het veelkleurig spreken van de Schrift weerspiegelt, waarbij er bijzondere aandacht is voor:
 - a. schriftgetrouw en gehoorzaam bijbel lezen;
 - b. de invloed van de maatschappij op het denken en handelen van christenen;
 - c. de bijzondere en aanvullende verschillen tussen man en vrouw.
 5. bij alle hiervoor genoemde activiteiten gericht te vragen naar de diverse ervaringen en overtuigingen van vrouwen;
 - b. wanneer er ontwikkelingen zijn in de kerken op dit punt die voldoende convergeren en waarvan het verantwoord is om er gemeenschappelijke afspraken over te maken, daarover aan de dan eerstvolgende generale synode voorstellen te doen;
 - c. voorstellen die daar aanleiding toe geven tijdig via deputaten Kerkelijke eenheid en Betrekkingen buitenlandse kerken te communiceren met binnen- en buitenlandse zusterkerken.

Gronden:

1. [a1-5] Het is verstandig op dit moment niet in te zetten op één of meer aangedragen 'oplossingsrichtingen' in de vragen rond de mogelijkheid van vrouwelijke ambtsdragers, maar het gesprek in breder kader voort te zetten;
2. [a1] De ontwikkelingen in de kerken op het punt van de rollen en functies van mannen en vrouwen in de gemeente verdienen een goede ondersteuning en interactie;
3. [a2] De nu verschillende praktijken in de kerken vragen om een meer gemeenschappelijk proces van bewustwording en van elkaar leren. De urgentie daarvan wordt nu meer dan in het verleden ervaren;
4. [a2] Door als kerken samen en in samenhang elkaars praktijk te leren kennen en te onderzoeken, vullen we elkaar aan en kunnen we groeien in eensgezindheid;
5. [a3] Input vanuit de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum is nodig voor een theologisch en empirisch verantwoorde begeleiding van de kerkelijke ontwikkelingen en voorbereiding van eventueel nodige besluitvorming;
6. [a4] Ongeacht overtuigingen over het al dan niet toegestaan zijn van vrouwelijke ambtsdragers valt er nog veel te winnen in een doorgaand gesprek over roeping en recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerk;
- 6a. [a4a] Er is verschil van inzicht over de manier waarop wij voor ons leven hier en nu conclusies trekken uit wat de bijbelschrijvers in eerste instantie voor hun lezers van toen opschreven;

- 6b. [a4b] Deputaten M/V hebben in hun rapport terecht aandacht gevraagd voor de spanning die velen voelen tussen de rollen en functies die vrouwen in de kerken en in de maatschappij vervullen;
- 6c. [a4c] De reële verschillen tussen man en vrouw vragen een eigen afweging, bijvoorbeeld door aandacht te geven aan 'gender-studies';
- 7 [a5] Wanneer het gaat over de roeping en het recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerken kan hun eigen inbreng niet gemist worden;
- 8 [2] Het is goed de tijd te nemen om gemeenschappelijke besluitvorming op dit onderwerp vanuit de kerken zelf te laten opkomen en in alle rust zoveel mogelijk gezamenlijkheid te laten groeien;
- 9 [3] De afspraken met zusterkerken in binnen- en buitenland moeten zo zorgvuldig mogelijk worden nagekomen.

Bijlage 2 – Deputaatschap M/V en ambt (GS Meppel) taakopvatting

1. De door de synode gebruikte formulering draagt de sporen van de voorafgaande discussie ter synode over het M/V rapport. Doordat in het rapport aandacht voor de ambtsleer weinig uit de verf komt is dat in de opdracht het centrale aandachtspunt geworden. Uit de toelichting van het moderamen bleek ons duidelijk dat de synode als kern van de opdracht *optimalisering van de rol van de vrouw in de kerk* beoogt.

We begrijpen onze taak daarom als een doordenking van de ambtsleer met het oog op de rol van de vrouw in de kerk in onze tijd en cultuur (besluit 3.a.1). Wat ons betreft zijn daarbij in ieder geval de volgende elementen onmisbaar:

- a. het honoreren van de Schriftgegevens met betrekking tot de ambten (grond 1)
- b. het registreren van historische keuzes rond de ambten, ontleend aan de concrete context (grond 2)
- c. het verdisconteren van de wijze waarop op dit moment vrouwen fungeren in kerkelijke taken en bedieningen in de GKV (grond 3-4)
- d. het aandacht hebben voor kerkelijke praktijk en gedachtevorming in (binnenlandse en buitenlandse) zusterkerken rond deze thematiek. (besluit 3.a.3 en grond 5)
- e. het in kaart brengen van consequenties van studieresultaten voor kerkordelijke bepalingen en liturgische formulieren (besluit 3.a.2)

Een en ander uit te werken met in achtname van de onder besluit 2 genoemde grond.

2. De opdracht voor het *Deputaatschap M/V in de kerk* is materieel zo zeer verwant aan de onze (en ligt zo dicht aan tegen het onder c genoemde) dat we bij voorbaat een zo open mogelijk contact met dat deputaatschap wensen te onderhouden. Wat ons betreft beslissen we per gelegenheid hoe we daar vorm aan geven (bijvoorbeeld een gezamenlijk onderzoek naar de praktijk), maar voor ons staat vast dat het werk veel baat kan hebben bij permanente onderlinge communicatie.
3. Naar ons oordeel is de zaak er mee gediend als ons werk al in een vroeg stadium gedeeld kan worden met de kerken en kerkleden. Besluitvorming op de volgende synode zal dan kunnen plaatsvinden tegen de achtergrond van een breed gedeelde bezinning en discussie. Om optimale transparantie van ons werk en werkwijze te garanderen zullen we daarom zo veel mogelijk stapsgewijs de voortgang van ons werk delen met het *Deputaatschap M/V in de kerk* en via dat kanaal zo breed mogelijk communiceren in de kerken.